

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Vesa Isoniemi

Pienkoneiden korjauksen tutkinnon kehittäminen yhteistyössä paikallis- yritysten kanssa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Ajoneuvotekniikka

Insinöörityö

08.03.2021

Tekijä(t) Otsikko	Vesa Isoniemi Pienkoneiden korjauksen tutkinnon kehittäminen yhteistyössä paikallisyriyten kanssa
Sivumäärä Aika	22 sivua 08.03.2021
Tutkinto	Insinööri, AMK
Tutkinto-ohjelma	Ajoneuvotekniikka
Suuntautumisvaihtoehto	Ajoneuvojen jälkimarkkinointi
Ohjaaja(t)	Lehtori Juho Vallivaara, Metropolia Opettaja Matti Alanko, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
<p>Kehityshanke on suunnattu toisen asteen autotekniikan perustutkintokoulutukseen Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä ja erityisesti Kerava Sarviniitynkatu 9 -yksikköön, jossa kirjoittaja työskentelee opettajana. Tutkimuksen aihe on pienkonekorjaajan perustutkinto.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on kehittää koulutusta yhdessä paikallisten yritysten kanssa. Toinen tavoite on kehittää koulutusta vastaamaan paikallisyriyten tarpeita. Tutkimuksessa analysoidaan seuraavien alueiden kehittymistä: ammatilliset valmiudet, teoriaopetus, työelämävalmiudet ja työssäoppimisjaksot.</p> <p>Teemahaastatteluiden avulla saatiin näkökulmia ammatillisen koulutuksen laadusta sekä pystyttiin analysoimaan työssä tapahtuvaa oppimista ja ohjaajan roolia työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa opiskelijoiden ammattitaidon vahvistamiseksi.</p> <p>Tutkimukseen osallistui viisi yritystä, jotka valittiin niiden soveltuvuuden perusteella. Tutkimus tehtiin teemahaastattelulla paikallisissa yrityksissä.</p> <p>Yriyten edustajat esittivät monia ehdotuksia ammatillisen koulutuksen parantamiseksi, ja näkemykset työssäoppimisen kehittämiseksi olivat yksimielisiä.</p> <p>Yriyten edustajien suurimmat huolenaiheet olivat yhteneväisiä. Useimmilla oli samanlainen näkemys siitä, että opiskelijoilla, jotka eivät pärjää työssäoppimisjaksoilla, ei ole hyvää aloitekykyä, ahkeruutta ja työaikojen noudattamista, koska henkilökohtaisissa elämäntaitoissa on parantamisen varaa.</p>	
Avainsanat	Pienkoneiden korjauksen osaamisala, tutkinnon kehittäminen, teemahaastattelu

Author(s) Title	Vesa Isonieni Development of a small machine repair degree in cooperation with local companies
Number of Pages Date	22 pages 8 March 2021
Degree	Bachelor of Engineering
Degree Programme	Automotive Engineering
Specialisation option	Automotive Engineering after sales
Instructor(s)	Juho Vallivaara, Lecturer, Metropolia Matti Alanko, teacher, Keuda
<p>This Bachelor's thesis deals with the development of the small machine repair degree of automotive education in Keuda Vocational College in the Keski-Uusimaa region and especially in the unit in Kerava Sarviniitynkatu, where the author of the thesis is working as a teacher.</p> <p>The aim of the thesis was to find the best solutions to carry out education of the students together with the local companies. Another aim was to develop the automotive education to meet the needs of the local companies. The thesis analyses the development of the following skills: the technical abilities of the students, theoretical teaching, the ground rules of working life and learning during work placement periods.</p> <p>The frame of reference was to gather essential theoretical perspectives of the quality of vocational education and training, analyze the learning process at work and the role of the mentor in the workplace-based training to strengthen the professional skills of the students.</p> <p>Five local companies were selected to participate in this project and the representatives of these companies were interviewed. They gave many suggestion for improving vocational training, and their views on developing work-based learning were unanimous.</p> <p>In conclusion, and as a result of the thesis, it was found out that the main concerns of the company representatives were unanimous. Most of them had a similar view which was that the students who do not succeed during their work placement periods, do not have good initiative, diligence and adherence to working hours, because there is room for improvement in their personal life management skills.</p>	
Keywords	Small machine repair expertise, degree development, thematic interview

Sisällys

1	Johdanto	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
2	Autoala Suomessa	3
2.1	Autoalan koulutus Suomessa	3
2.2	Autoalan työlliset Suomessa	3
2.3	Autoalan työllistävä vaikutus	4
3	Autoalan peruskoulutus Keudassa	5
3.1	Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisalan nykytilanne	5
3.2	Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen tutkinnon rakenne	5
4	Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisala tutkimuskohteena	8
4.1	Opetuksen laatu	8
4.2	Opetusmuodot	8
4.3	Työssäoppimisjaksot	9
5	Tutkimuksen toteuttaminen	10
5.1	Tutkimusmenetelmä	10
5.2	Haastattelut yleisesti	10
5.3	Haastateltavat yritykset	11
5.3.1	Tuusmotor Oy	11
5.3.2	Tuusulan Mopoauto Oy	11
5.3.3	Tuusulan pienkone Oy	12
5.3.4	Se-Team Oy	12
5.3.5	Konehuolto Sami Ruoni Ky	12
6	Haastattelun teemat	13
6.1	Ammatillisten valmiuksien kehittäminen	13
6.2	Teoriaopetuksen kehittäminen	13
6.3	Työelämävalmiuksien kehittäminen	13
6.4	Työssäoppimisjakson kehittäminen	14
7	Haastattelut	14
7.1	Yleistä	14
7.2	Haastatteluista saatu palaute	15
7.3	Haastatteluiden yhteenvedot teemoittain	15
7.3.1	Ammatillisten valmiuksien kehittäminen	15

7.3.2	Teoriaopetuksen kehittäminen	15
7.3.3	Työelämävalmiuksien kehittäminen	16
7.3.4	Työssäoppimisjakson kehittäminen	17
8	Teemahaastatteluiden tulosten pohdintaa ja johtopäätöksiä	18
8.1	Yleistä	18
8.2	Kehitysideat teemoittain	19
8.2.1	Ammatillisten valmiuksien ja teoriaopetuksen kehittäminen	19
8.2.2	Työelämävalmiuksien kehittäminen	20
8.2.3	Työssäoppimisjakson kehittäminen	21
8.3	Yhteenveto ja loppusanat	22
	Lähteet	24

1 Johdanto

Käsillä oleva kehityshanke kohdistuu Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän, auto-alan perustutkinnon 2. asteen koulutukseen Keravan Sarviniitynkadun yksikössä, jossa toimin myös itse opettajana. Tarkastelun ja kehityksen kohteena on moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisalan tutkinto Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä.

Pienkonekorjaajien osaamisen kehittämistarve on tullut esiin monissa keskusteluissa oppilaiden työssäoppimispaikoilla. Työnantajat ovat ottaneet asian esille moneen otteeseen työpaikkakäyntien yhteydessä ja esittäneet erilaisia toiveita oppilaan ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Opetus ei ole lähtökohtaisesti ollut mitenkään virheellistä tai väärää, vaan on esitetty toiveita, joihin työnantajien mielestä tulisi kiinnittää erityistä huomiota opetuksessa. Samoin on kiinnitetty huomiota menetelmiin, joita tulisi ottaa käyttöön tai kehittää niin, että ne paremmin palvelisivat yritysten tarpeita.

Oppilaitoksen tehtävänä on tuottaa lähiseudun yrityksille heidän toivomaansa osaavaa työvoimaa ja pyrkiä optimaaliseen tilanteeseen, jossa koulutus ja kysyntä kohtaavat. Työnantajien parissa on ollut pohdintaa työntekijöiden ikääntymisestä ja siitä, mistä myöhemmin saadaan korvaavaa työvoimaa. Viimeisimmän ammatillisen koulutuksen reformin mukaan 1.1.2018, oppilaat tulisi saada enemmässä määrin koulutus- tai oppisopimusmalliseen koulutukseen, joten koulutuksen tulisi olla siihen tähtäävää.

Tutkimuksesta saatua tietoa tullaan hyödyntämään koulutuksen suunnittelussa. Tutkimustulosten pohjalta on tarkoituksenmukaista kehittää opetussuunnitelman sisältöjä paremmin paikallisten yritysten tarpeita palveleviksi. On mahdollista myös harkita ammatillista osaamista täydentäviä vapaasti valittavia uusien tutkinnon osien kehittämistä, jos tämän tutkimuksen tulokset antavat siihen aihetta.

Työn tavoitteena on yhteistyössä lähialueen yritysten kanssa etsiä paras vaihtoehto oppimisen toteuttamiseksi ja kehittämiseksi. Toisena tavoitteena on saada opetuksen sisältö vastaamaan paremmin yritysten tarpeita ja toiveita.

Tutkimustehtävän teemoiksi valikoituivat ammatillisten valmiuksien kehittämisen, teoreettisten opetuksen kehittämisen, työelämänsääntöihin orientoitumisen ja työssäoppimisjaksojen kehittämisen.

Teemahaastattelut tarjoavat työnantajien näkökulmia ammatillisen koulutuksen laadusta. Tulokset tarjoavat loistavan mahdollisuuden analysoida työssä tapahtuvaa oppimisprosessia sekä ohjaajan roolia työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa opiskelijoiden ammattitaidon vahvistamiseksi.

Ammatillisen opetuksen ja koulutussopimusopiskelun kannalta on olennaista perehtyä opetuksen laadun käsitteeseen, jäsentää työympäristössä tapahtuvaa oppimista ja ymmärtää ohjaajan tärkeää roolia ammattiosaamisen kehittämisessä.

Haastateltavat lähialueen yritykset valittiin tarkan seulonnan ja soveltuvuuden perusteella. Yritykset, joihin haastattelut suuntautuivat, olivat kaikki pienkonealan yrityksiä ja joiden kanssa olemme myös jo pitkään tehneet tiivistä yhteistyötä. Näin ollen saimme niiltä mielestäni aitoa ja rehellistä palautetta. Tutkimustyö suoritettiin teemahaastatteluina. Yritysten edustajat saivat esittää kehitysehdotuksia etenkin käytännön-, mutta myös teoriaopetukseen. Haastateltavat yhteistyöyritykset olivat Tuusmotor Oy, Tuusulan Mopoutot Oy, Tuusulan pienkone, P. Hyry Oy, SE-Team Oy

Haastattelumuotona käytettiin teemahaastattelumallia, joka on keskustelun omainen tutkimusmenetelmä ja muodollisesti sijoittuu lähelle avointa haastattelua. Mitä runsampaa keskustelua on, sitä enemmän herää ideoita ja ajatuksia, joilla voi kehittää koulutusta sekä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa.

Tutkimuksesta saatua tietoa tullaan hyödyntämään koulutuksen suunnittelussa. Tutkimustulosten pohjalta on tarkoituksenmukaista kehittää opetussuunnitelman sisältöjä paremmin paikallisten yritysten tarpeita palveleviksi. On mahdollista myös harkita ammatillista osaamista täydentäviä vapaasti valittavia uusien tutkinnon osien kehittämistä, jos tämän tutkimuksen tulokset antavat siihen aiheita.

2 Autoala Suomessa

2.1 Autoalan koulutus Suomessa

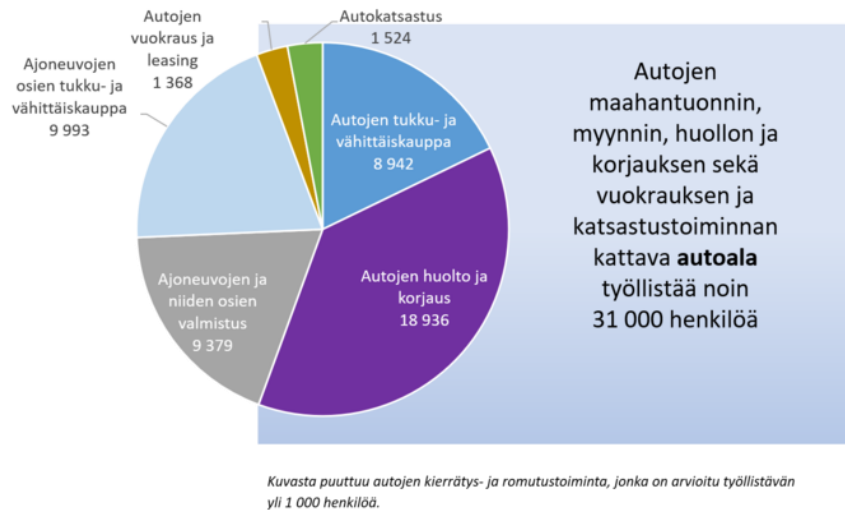
Opetushallituksen kotisivuilta löytyy hyvin tietoa, josta voi nähdä, että autoalan toisen asteen koulutus tarjoaa kuusi erilaista osaamisalan vaihtoehtoa. Autoalan perustutkintoon kuuluvat autotekniikan osaamisala, moottorikäyttöisten pienkoneiden osaamisala, automaalauksen osaamisala, automyynnin osaamisala, varaosamyynnin osaamisala sekä korikorjauksen osaamisala. Autoalan perustutkinnon eri osaamisaloja koulutetaan useissa Suomen ammatillisissa oppilaitoksissa ympäri maata. [Autoalan perustutkinto (OPH-2762-2017).]

Autoalan tiedotuskeskuksen kotisivuilta voi todeta toisen asteen ammatillisten oppilaitosten tarjoavan lähes 2500 aloituspaikkaa autoalan koulutukseen vuosittain.

Toisen asteen koulutuksen suorittaneista opiskelijoista osa hakeutuu ammattikorkeakouluun ja osa suuntaa autoalan lähialoille kuten huoltoasemille. Noin 10 prosenttia keskeyttää opiskelun. Tämä tarkoittaa sitä, että vuosittain autoalalle tulee töihin n. 1 000 uutta osaajaa. Ala tarvitsee jatkuvasti eläköitymisen takia nuoria osaajia alalle. [Autoalalta ammatti.]

2.2 Autoalan työlliset Suomessa

Alla olevasta kuvasta (kuva 1) voi todeta Autokaupan, huollon, korjauksen ja autonvalmistuksen muodostaman autoklusterin työllistävän Suomessa hieman yli 50 000 henkilöä. Autokauppa sekä autojen huolto- ja korjaamotoiminnot työllistävät n. 28 000 henkilöä. Ajoneuvojen ja niiden osien valmistus työllistää noin 9 400 henkilöä sekä ajoneuvojen osien ja renkaiden tukku- ja vähittäiskauppa lähes 10 000 henkilöä. Autojen katsastustoiminta työllistää n. 1 500 henkilöä ja ajoneuvojen vuokraus- ja leasingtoiminta n. 1400 henkilöä.

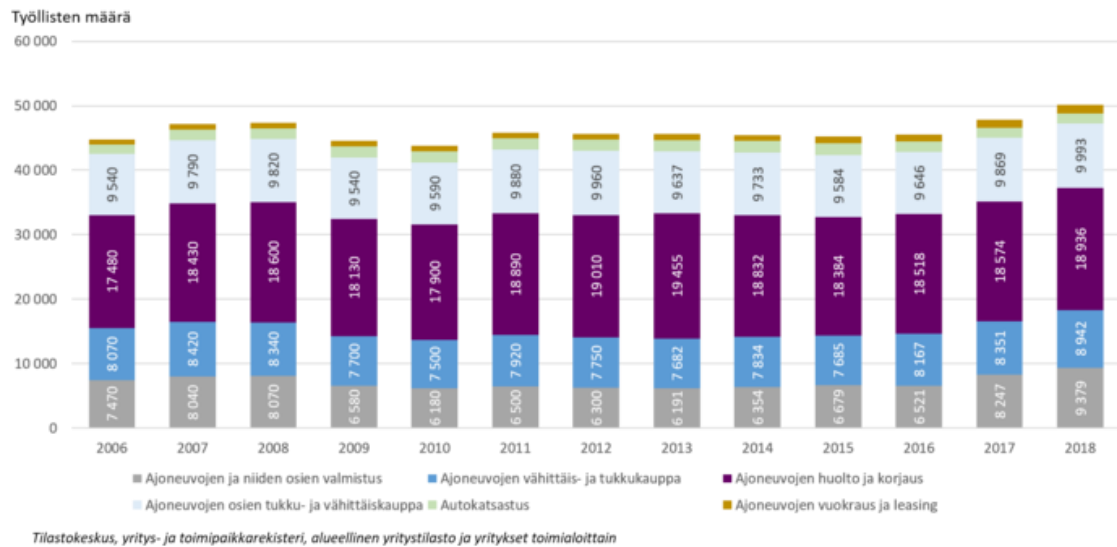

Kuva 1. Autoklusterin työllistävyys Suomessa [Autoalan työlliset toimialoittain].

2.3 Autoalan työllistävä vaikutus

Autoalan työllistävä vaikutus on verrattain suuri. Esimerkiksi talonrakentaminen työllistää Suomessa yhteensä noin 60 000 henkilöä, majoitus- ja ravitsemistoimiala noin 65 000 henkilöä sekä paperi- ja puunjalostusteollisuus noin 40 000 henkilöä.

Autoklusterin työpaikkojen määrä on viime vuosina kasvanut tasaisesti. Koko autoklusterin työpaikkojen määrä kasvoi vuonna 2018 noin 5 prosentilla vuoteen 2017 verrattuna. Autoklusterin suurin työllistäjä on huolto- ja korjaustoimiala, joka työllistää noin 19 000 henkilöä. Autojen vähittäis- ja tukkukauppa työllistää lähes 8 900 ja moottoriajoneuvojen valmistus noin 9 400 henkilöä. Suhteellisesti eniten on viime vuosina kasvanut ajoneuvojen valmistuksen sekä autojen vuokraus- ja leasingtoimialan työpaikkojen määrä. Sen sijaan katsastustoimialalla henkilöstön määrä on viime vuosina vähentynyt. Myös autokaupan työpaikkojen määrä on ollut viime vuosina kasvusuunnassa. [Autoalan työlliset toimialoittain.]

Kuva 2. Autoklusterin työllisyyden kehitys [Autoalan työlliset toimialoittain].

3 Autoalan peruskoulutus Keudassa

Keudassa järjestetään koulutusta kaikilla autoalan perustutkintojen osaamisaloilla. Neljässä toimipisteessä, Keravalla, Järvenpäässä, Mäntsälässä sekä Nurmijärvellä, opiskelee yhteensä n. 350 opiskelijaa.

3.1 Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisalan nykytilanne

Keudassa moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisalan koulutus järjestetään Sarviniitynkadun toimipisteessä. Kolmella eri vuosiluokalla opiskelee yhteensä 62 opiskelijaa. Opetushenkilöstöä on neljä opettajaa ja ammattimies. Tällä hetkellä opetus on järjestetty niin, että kolmella opettajalla on vastuullaan jokaisella oma vuosiluokansa ja yhdellä opettajalla opiskelussa hitaammin edenneet opiskelijat. Ammattimiehen vastuulla on pyörittää asiakastyökorjaamoja sekä olla tukena työsaliopetuksessa.

3.2 Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisalan tutkinnon rakenne

Opetushallituksen opintopolku-portaalin eperusteet-palvelusta on helppo nähdä, miten pienkonekorjaajan perustutkinto muodostuu (kuva 3). Tutkinnon rakenne muodostuu kahdesta pakollisesta ammatillisesta tutkinnon osasta, auton tai moottoripyörän huoltaminen, 45 osp. sekä pienkoneiden korjaaminen, 45 osp, ja valinnaista tutkinnonosista,

joita tulee suorittaa 55 osp [Keudan autoalan perustutkinto 2018, pienkonekorjaajan tutkinnon rakenne].

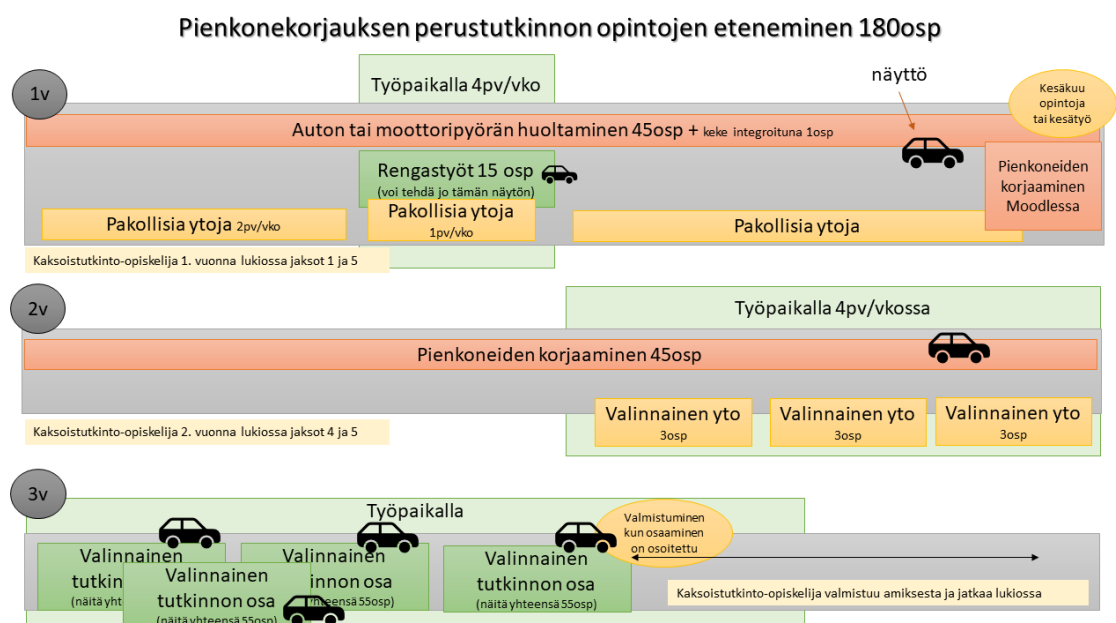
Pienkonekorjaajan polku

▼	Ammatilliset tutkinnon osat	145 osp
▼	Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisala 1723	
▼	Pakolliset tutkinnon osat	90 osp
	Auton tai moottoripyörän huoltaminen 105705	45 osp
	Pienkoneiden korjaaminen 105724	45 osp
▼	Valinnaiset tutkinnon osat	55 osp
	Vapaa-ajan ajoneuvojen sekä niiden varaosien myyntityö 105733	15 osp
	Maastoajoneuvojen, mopojen ja mopautojen huolto ja korjaus 105716	30 osp
	Moottoripyörien huolto ja korjaus 105720	30 osp
	Venemoottoreiden ja varusteiden asennus, huolto ja korjaus 105738	30 osp
	Uusien tuotteiden varustelu ja kokoaminen 105732	15 osp
	Varaosavaraston hoitaminen 105736	15 osp
	Varaosatyö ja varaston hallinta 105735	15 osp
	Yritystoiminnan suunnittelu 400008	15 osp
	Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 400011	5 osp
	Yrityksessä toimiminen 400009	15 osp
	Huippuosaajana toimiminen 400010	15 osp
▼	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa	5 - 15 osp
▼	Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta	5 - 15 osp
▼	Korkeakouluopinnot	5 - 15 osp
▼	Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja	1 - 25 osp
▶	Yhteiset tutkinnon osat	35 osp

Kuva 3. Pienkonekorjauksen tutkinnon rakenne [Keudan autoalan perustutkinto 2018, pienkonekorjaajan tutkinnon rakenne].

Tämänhetkisen mallin mukaan Keudassa tutkinnon suorittamisen aikataulu on suunniteltu, yhdessä tutkinnosta vastaavien opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa, etenevän normaalin juoksutuksen mukaan kolmessa lukukaudessa alla olevan (kuva 4) mukaisesti. Nopeampikin eteneminen on mahdollista oppilaan ollessa oma-aloitteinen. Halutessaan opiskelija voi suorittaa kaksoistutkinnon tai opiskella nopeutetusti, jolloin oppilaalle suunnitellaan yksilöllinen opintosuunnitelma. Ensimmäisenä lukukautena työsalityöskentely painottuu harjoitustöihin, mutta kuitenkin ei ole syytä unohtaa helppojen asiakastöiden tärkeyttä työsalityöskentelyn mielekkyyden kannalta. Ensimmäisen lukukauden teemana on tähän asti ollut pakollisista tutkinnonosista auton tai moottoripyörän huoltaminen, ja ensimmäinen työssäoppimisjakso tapahtuu jo heti samana syksynä, kun on kausirenkaan vaihtojen aika. Oppilaat suuntaavat silloin 2–4 viikon työssäoppimisjaksoille rengasliikkeisiin.

Toisen lukukauden alusta alkaen keskitytään toiseen pakolliseen tutkinnonosaan pienkoneiden korjaamiseen. Toisen lukukauden puolivälissä alkaa työssäoppimisjakso, joka kestää kevääseen asti. Kolmantena lukukautena opinnot keskittyvät ammatillisten valinnaisten tutkinnonosien opiskeluun. Tämä toteutetaan usein työssäoppimispaikalla ja tutkinnonosien valinnat tehdään monesti omien vahvuuksien mukaisesti sekä työssäoppimispaikan mukaisesti suuntautuen.

Kuva 4. Pienkonekorjauksen tutkinnon juoksutus Keudassa

4 Moottorikäyttöisten pienkoneiden korjauksen osaamisala tutkimuskoh- teena

4.1 Opetuksen laatu

Opetuksen laatua tarkasteltaessa on tärkeää ensin määritellä, mitä laadulla tarkoitetaan, tarkastellaanko laatua pitkällä tähtäimellä vai tämänhetkistä laatua vai keskustellaanko siitä, mitä laadun tulisi olla tai sen toivottaisiin olevan. Opetuksen laatu on moniulotteinen sekä laaja käsite, jonka loppujen lopuksi määrittelee monet taustat, joita vasten sitä tarkastellaan. Halutaanko laatua tarkastella koulutuspolitiikan, taloudellisuuden, tuottavuuden -tavoitteisiin peilaten ja halutaanko sitä verrata koulutuksen järjestäjän vai elinkeinoelämän tavoitteisiin peilaten sekä missä suhteessa opetuksen laatu on oppilaan kykyihin ottaa vastaan ja prosessoida tietoa, jota opetus ensisijaisesti tuottaa?

Toisaalta opettajan tulisi saada oppilaalle opintopisteitä aikaiseksi, jotta varmistetaan koulutuksenjärjestäjän rahoituspohja, ja toisaalta pelissä on oma maine opettajana sekä ammattilypeys tuottaa osaavia opiskelijoita työelämän tarpeisiin. Opetuksen laadulle ei mielestäni pysty antamaan yksiselitteistä vastausta käsitteen moni-ulotteisuudesta johtuen. Itse näen, että opetus on silloin laadukasta, kun oppilas oppii asian tai sisäistää siihen liittyvän tärkeän ydinsanomana opetusmetodeista riippumatta. Tutkimuksen perusteissa esitetyt ammattitaitovaatimukset ovat minulle tärkein työkalu, jolla seuraan oppilaan osaamistasoa ja opetuksen laatua, unohtamatta että on tärkeää mukauttaa opetusmenetelmiä yksilöllisesti oppilaan tarpeiden mukaan.

4.2 Opetusmuodot

Opetus on mietitty niin, että Keuda tarjoaa monipuolisesti vaihtoehtoisia oppimis- ja opiskelumuotoja. Teoriatunteja, joissa käytetään hyvin paljon opetusmateriaalina videoita kirjojen kuvien sijaan. Kokemukseen pohjautuen tiedetään, että oppilaat omaksuvat asioita keskimäärin paremmin videoiden kuin kuvien avulla. Oppikirjojen sijaan kaikki opetusmateriaali ja tehtäväpaketit on viety tietokoneelle ja oppimisympäristöön nimeltä Pinja. Pinjasta löytyy samat oppimismateriaalit, jotka käydään läpi teoriatunneilla. Pinjaan tehdään myös oppimateriaalin liittyvät yksinkertaiset tehtäväpaketit, joilla varmistetaan oppimateriaalin ymmärtäminen. Työsaliopetuksessa teoriatunteihin liittyen tehdään käytännön harjoitustöitä sekä asiakastöitä. Ensimmäisenä lukukautena pääpaino on harjoitustöissä ja teoriatunneissa, kun taas toisella lukukaudella pääpaino siirtyy asiakastöiden tekemiseen unohtamatta myöskään teoriatunteja. Kolmannella lukukaudella pääpaino

on työssäoppimispaikalla tapahtuvassa oppimisessa, jota täydennetään tarvittaessa teorian tunneilla ja oppimateriaaleilla riippuen oppilaan ammatillisten valinnaisten tutkinnon osien sisällöistä. Työssäoppimisjaksot voidaan poikkeustapauksissa toteuttaa myös koululla, jos todetaan että se on oppilaan kannalta ensisijaisen tärkeää, mutta muuten työssäoppimisjaksot kuuluvat vahvana osana ammatillista koulutusta.

4.3 Työssäoppimisjaksot

Työssäoppimisjaksot on pääosin jaettu useampaan osaan. Ensimmäisen kerran työharjoitteluun ohjataan ensimmäisen lukukauden syksyllä, kun renkaiden kausivaihtosesonki alkaa rengasliikkeissä. Toinen pidempi työssäoppimisjakso on yleisesti toisen lukukauden kevätkaudella, jolloin oppilaat ovat yhtäjaksoisesti 4 kk:n ajan työssä oppimassa.

Kolmannen lukukauden alussa tehdään henkilökohtaisen opintosuunnitelman yhteydessä päätöksen, kuinka oppilaan opinnot jatkuvat sekä luonnostellaan suunnitelma valmistumisajankohdasta. Yhteiset tutkinnonosat suoritetaan normaalilla opintojenjuoksutuksella kahden ensimmäisen lukukauden aikana, jolloin työssäoppiminen painottuu opintojen loppupuolelle. Tämä on perusteltua myös ammatillisen kehittymisen sekä oppilaan identiteetin kehittymisen kannalta.

Työssäoppimisjaksoista voidaan aina poiketa oppilaan osaamisen ja erityisyyden mukaan. Työssäoppimisjaksot suunnitellaan yksilöllisesti yhdessä oppilaan kanssa. Työssäoppimisjaksolle mietitään aina teema ja aihe, jonka oppimista jaksolta tavoitellaan. Työssäoppimisjakson tavoitteet käydään aina läpi työpaikan ja työpaikan vastuhenkilöiden kanssa, millä varmistetaan työpaikan puolelta tapahtuvan ohjauksen päämäärät oppilaan oppimistavoitteiden saavuttamiseksi.

Oppilas pitää myös päiväkirjaa tekemistään töistä. Tämä ei yksin kuitenkaan riitä, vaan opettajan viikoittaiset vierailut työpaikalla ovat tärkeässä roolissa, jotta varmistutaan oppilaan oppimistavoitteissa ja työpaikkaohjauksen päämäärissä pysyminen ja voidaan käydä viikoittainen kehityskeskustelu oppilaan ja ohjaajan kanssa. Työssäoppimisjaksojen määrää tai ajallista kokonaiskestoa ei ole tarkkaan määriteltä tutkinnonperusteissa, vaan se muodostuu yksilöllisesti oppilaan tarpeiden mukaan.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka on keskustelunomainen tutkimusmenetelmä. Koen, että teemahaastattelulla keskustelusta muodostuu monimuotoisempi ja rikkaampi, kun kyseessä on pitkän ammatillisen kokemuksen omaavia haastateltavia. Tällöin heille ja heidän ideoilleen ja ajatuksilleen jää enemmän tilaa. Mitä runsaampaa keskustelu on, sitä enemmän herää ideoita ja ajatuksia, joilla voimme kehittää koulutustamme sekä yhteistyötämme paikallisten yritysten kanssa. Muodollisuudessaan teemahaastattelu on lähellä avoimen haastattelun mallia, mutta teemahaastattelu on kuitenkin rakenteellisempi kuin avoin haastattelu. Teemahaastattelussa ei edetä kuitenkaan tarkasti ennalta asetettujen kysymysten kautta vaan siinä käytetään apuna suunniteltuja teemoja. Haastateltava saa tällöin vapaasti tilaa tuoda mielipiteensä esille, vaikka samat teemat toistuvat kaikkien tutkimukseen osallistuvien elinkeinoelämän edustajien kanssa.

Teemahaastattelu edellyttää haastattelijalta aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien aseman tuntemista, jolloin haastattelut voidaan kohdentaa tiettyihin teemoihin. Sisältö- ja tilanneanalyysit ovat näin ollen tärkeitä teemahaastattelun onnistumisessa. Käsiteltävät teemat valitaan tutkittavaan aiheeseen perehtymisen pohjalta, mutta tutkimusaiheet ja -kysymyksen tulee asettaa tutkittavaan muotoon eli operationalisoitava. Kuten kysymykset, myös haastateltavat tulee valita harkitusti. Teemahaastattelu on joustava tutkimusmuoto ja näin ollen tutkijan alun perin miettimät teemat eivät välttämättä olekaan niitä, jotka aineistoa analysoitaessa osoittautuvat tärkeiksi. Tutkimusaineistoa voi teemahaastattelumallissa analysoida kvalitatiivisesti tai kvantitatiivisesti tai vaikka niitä yhdistelemällä. Analysointia ei ole määritelty tapahtuvan tietyllä tavalla vaan tutkijalla on useita erilaisia lähestymistapoja analysointiin. [Hirsjärvi & Hurme 2001: 41–47.]

5.2 Haastattelut yleisesti

Haastattelut kohdennettiin paikallisiin yrityksiin, joilta löytyy asiantuntevaa ja kokenutta henkilökuntaa. Haastateltavat lähialueen yritykset valittiin tarkan seulonnan ja soveltuvuuden perusteella. Yritykset, joihin haastattelut suuntautuvat, ovat kaikki pienkonealan yrityksiä ja joiden kanssa Keuda myös jo pitkään tehnyt tiivistä yhteistyötä. Keudan pienkonekorjauksen oppilaat ovat käyneet kaikissa näissä yrityksissä monien lukukausien ajan työssäoppimisjaksoilla. Näin ollen yrityksiltä saatu palaute on aitoa ja rehellistä, joka

perustuu pitkäaikaiseen näkemykseen Keudasta pienkonekorjaajien perustutkinnon koulutuksenjärjestäjänä. Tutkimustyö suoritettiin teemahaastatteluna. Kaikkia yrityksiä lähestyttiin ensin puhelimitse ja tiedusteltiin heidän halukkuuttaan osallistua tutkimukseeni, joka tähtää heitä palvelevan ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. Puhelimitse heille kerrottiin pääpiirteittäin tutkimuksen aihe. Myöntävästi tutkimukseen vastanneille lähetettiin sähköpostitse vielä tarkemmat tiedot haastattelun teemoista sekä kuvaus haastatteluteemoihin ja haastattelumuotoon liittyen. Yritysten edustajat saivat myös esittää kehitysehdotuksia etenkin käytännön-, mutta myös teoriaopetukseen. Tutkimushankkeen tarkoituksena on kehittää ja uudistaa Keudan pienkonekorjauksen perustutkintoa niin, että se palvelisi paremmin tulevaisuudessa lähialueen elinkeinoelämää. Haastattelun teemoiksi valittiin 4 teemaa: 1) Ammatillisten valmiuksien kehittäminen, 2) Teoriaopetuksen kehittäminen, 3) Työelämävalmiuksien kehittäminen, 4) Työssäoppimisjakson kehittäminen.

5.3 Haastateltavat yritykset

Haastateltavaksi kysyin seitsemää yritystä, joista kehitysyhteistyöhöni suostui viisi elinkeinoelämän edustajaa: Tuusmotor Oy, Tuusulan Mopoautot Oy, Tuusulan pienkone Oy, SE-Team Oy, Konehuolto Sami Ruoni Ky.

5.3.1 Tuusmotor Oy

Tuusmotor Oy on pieni tai keskisuuri perheyritys, joka on perustettu 1984. Yritys työllistää vuodenaikasta riippuen 7–12 työntekijää. Tuusmotor myy uusia ja käytettyjä moottoripyöriä, mopoja, skoottereita ja mönkijöitä. Valikoimaan kuuluu myös moottoripyörävarusteet, varaosat sekä huolto-, korjaamo ja vuokraamopalvelut. Pyörämerkeistä yrityksellä on edustettuna Suzuki, Kawasaki, MV Agusta, Ducati, Vespa, Piaggio, Beta, Derbi, Fantic, Gilera ja Mash sekä mönkijöistä CF Moto, Kawasaki, Keeway ja Suzuki. Valtuutettu merkkihuoltoedustus on seuraaville merkeille: Suzuki, Kawasaki, Honda, MV Agusta, Vespa, Piaggio, Beta, Gilera, Derbi, Mash ja Fantic.

5.3.2 Tuusulan Mopoauto Oy

Tuusulan Mopoauto Oy on vuodesta 2010 toiminut, mopoautoihin erikoistunut pieni tai keskisuuri yritys. Yritys työllistää vuodenaikasta riippuen 3–5 työntekijää. Tuusulan Mopoauto Oy myy uusia ja käytettyjä mopoautoja. Uusien myyntiedustukseen kuuluvat merkit Ligier, Microcar ja Chatenet. Valtuutettu merkkihuolto ja varaosaedustus on tarjolla

merkeille Chatenel, Microcar, JDM, Ligier ja Aixam. Lisäksi huollot ja kolarikorjaukset ovat saatavilla myös muihin mopoautomerkkeihin. Varaosa- ja huoltotarvikevalikoimiin kuluvat kattavasti kaikki suomessa myytävät merkit.

5.3.3 Tuusulan pienkone Oy

Tuusulan pienkone Oy on pieni tai keskisuuri perheyryitys, joka on toiminut vuodesta 1984 lähtien. Yritys työllistää 3–5 työntekijää vuodenaikasta riippuen. Tuusulan pienkone myy veneitä, perämoottoreita, lumilinkoja, ruohonleikkureita, moottori- ja raivaussahoja, trimmereitä ja generaattoreita. Merkkiedustuksia on useita: Suomi-veneet, Tohatsu-perämoottorit sekä Husqvarna, Stiga, Echo, Shindaiwa, Cub Cadet ja Toro -pienkoneet. Huolto- ja korjauspalvelut ovat tarjolla kaikkiin yrityksen edustamiin merkkeihin sekä yleisimpiin pienkoneisiin.

5.3.4 SE-Team Oy

SE-Team Oy on pieni tai keskisuuri perheyryitys, joka on perustettu vuonna 2004. Yritys työllistää vuodenaikasta riippuen 3–5 työntekijää. Valikoimiin kuuluu moottoripyörät, mönkijät ja pienkoneet sekä niiden varaosat, tarvikkeet, ajovarusteet ja venetarvikkeet sekä huolto- ja talvisäilytyspalvelut. Merkkiedustus uusien myynnin ja merkkihuollon puolelta löytyy merkeille Honda, Kawasaki, Yamaha, SYM. Huollot ja korjaukset ovat tarjolla myös muihin merkkeihin. Varaosa ja huoltotarvike valikoimiin kuuluu kattavasti lähes kaikki Suomessa myytävät moottoripyörä ja mopomerkit. SE-Team on myös aktiivisesti mukana motocrossin ja enduron kilpailutoiminnassa tiimikuljettajien kautta.

5.3.4 Konehuolto Sami Ruoni Ky

Konehuolto Sami Ruoni Ky on pieni tai keskisuuri perheyryitys, joka on perustettu vuonna 1992. Yritys työllistää 2–4 työntekijää vuoden ajasta riippuen. Vene- ja konehuolto Sami Ruoni myy veneitä, perämoottoreita, lumilinkoja, ruohonleikkureita, moottori- ja raivaussahoja, trimmereitä ja generaattoreita. Merkkiedustuksia on useita: Terhi-veneet, Honda, Mercury, Suzuki ja Tohatsu -perämoottorit, Stihl, Viking, Honda, Cub Cadet sekä Ariens -pienkoneet. Yritys tarjoaa huolto- ja korjauspalvelut kaikkiin edustamiinsa merkkeihin sekä yleisimpiin pienkoneisiin.

6 Haastattelun teemat

6.1 Ammatillisten valmiuksien kehittäminen

Oppilaan ammatillisten valmiuksien kehittäminen kulkee vahvasti käsi kädessä teoriaopetuksen kanssa. Käytännön harjoittelu työsalissa vaatii teorian omaksumista ja päinvastoin. Teoriatuntien omaksuminen vaatii myös monesti käytännön kokemusta itse asiaan. Pienkonekorjaajan työssä tarvitaan fysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden ratkaisutaitoa, minkä lisäksi matemaattiset ratkaisutaidot ovat monesti myös avainasemassa. Ammatillisiin valmiuksiin kuuluu opetussuunnitelman mukaisesti tuntea laaja-alaisesti kaikkien pienkoneiden rakenteet ja niiden toimintaperiaatteet sekä osata huoltaa ja korjata laitteet. Tämä vaatii erittäin laaja-alaisen teorian ja käytännön osaamisen sekä laajan kokemuspohjaisen osaamisen. Oppiminen varmistetaan alueaiheittain järjestetyillä näytöillä koululla.

6.2 Teoriaopetuksen kehittäminen

Teoriaopetus tapahtuu monesti luokkatilassa ja toisinaan työsalissa osana käytännön harjoitteita. Teoriaopetuksen tulee sisältää tarvittava tieto kaikista pienkoneiden rakenteista ja niiden toimintaperiaatteista, jotta oppilas voi näihin teorian tietoihin perustuen tehdä oikeat vikadiagnoosit sekä osaa huoltaa ja korjata pienkoneet. Teoriaopetus on hybridimalli kirjallisuutta ja video-oppimateriaaleja. Oppiminen varmistetaan alueaiheittain järjestetyillä näytöillä koululla.

6.3 Työelämävalmiuksien kehittäminen

Työelämävalmiudet ovat tärkeä osa ammatillista oppimista. Työelämässä vaadittavia taitoja opiskellaan päivittäin sekä teorian tunteilla että työsalissa. Työelämässä tarvitaan monenlaisia taitoja, kuten mm. opiskeluaikojen, aikataulujen ja lukujärjestyksen noudattaminen, sovituisissa asioissa pysyminen ja mahdollisista poikkeamisista neuvottelemine. Lisäksi tulee tuntea työlainsäädäntöä, työntekijän ja työnantajan velvollisuuksia ja oikeuksia kuten myös alan palkkausta koskevia ehtoja. Ei saa myöskään unohtaa korjaamotoiminnan ehtoja, jotka ovat läsnä asentajan arjessa. Tehokkaan työpanoksen antaminen on myös tärkeässä roolissa kehittymisen osa-alueissa, kun ajatellaan työntekijän työnantajalle tuottamaa taloudellista hyötyä, joka vaikuttaa myös monilla tavoin asentajan ansiokertymään. Jotta Pienkonekorjauksen perustutkintoa opiskeltaessa opiskelija

olisi valmis kohtaamaan työelämän vaatimukset ja alaan liittyvät taloudelliset ja laadulliset tavoitteet, on työelämän valmiudet tärkeä osa kokonaisuutta.

6.4 Työssäoppimisjakson kehittäminen

Työssäoppimisjaksot ovat tärkeä osa oppilaan oppimisprosessia ja kasvua alan ammattilaiseksi. Työssäoppimisjaksolla oppilas oppii työpaikkaohjaajan opastuksella ja opettajan tuella työelämän taitoja, joita häneltä vaaditaan, kun hän aikanaan siirtyy työelämän pariin. Työssäoppimisjaksot ovat teemoitettuja ja liittyvät vahvasti tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnonosien näyttöjen arvionteihin liittyen käydään viikoittaisten työpaikkakäyntien yhteydessä aina kehityskeskustelu yhdessä oppilaan ja työpaikkaohjaajan kanssa siitä, miten työviikko on sujunut, millaisia töitä viikko on sisältänyt, miten oppilas on pärjännyt työelämän haasteiden kanssa ja mitä oppimista viikon aikana on kertynyt. Oppilas pitää työpäiväkirjaa, jolloin viikoittaisten työpaikkakäyntien kehityskeskusteluiden teemat nousevat esiin luontevasti. Tutkinnonosien näytöt ja niiden arviointi tehdään aina ensisijaisesti työpaikalla ja arvioidaan yhdessä työnantajan edustajan kanssa.

7 Haastattelut

7.1 Yleistä

Haastatteluihin käytettiin yhteensä keskimäärin 2 tuntia työnantajaa kohden. Muutaman kanssa oltiin yhteydessä vielä toiseenkin kertaan, koska nämä työnantajat kokivat asian tärkeäksi ja halusivat kertoa vielä lisää ajatuksiaan nukuttuaan yön yli ja olivat omien sanojensa mukaan jäsennelleet asiaa omassa päässään. Kaikki olivat erittäin motivoituneita auttamaan ja antoivat kallisarvoista aikaansa oman työnsä ohessa. Tästä syystä myös teemahaastatteluista saatu materiaali oli erittäin laaja ja sen läpikäymiseen täytyi paneutua huolellisesti. Vastausten läpikäynnin jälkeen syntyi hyvä kokonaiskuva paikallisen elinkeinoelämän tarpeista työvoimamarkkinoilla ja siihen liittyvistä ideoista Keudan koulutuksen kehittämiseksi.

7.2 Haastatteluista saatu palaute

Yleinen suhtautuminen tutkimushankkeeseen ja teemahaastatteluun haastattelumuotona oli kaikilta elinkeinoelämän edustajilta positiivinen. Kaikki pitivät käsiteltäviä teemoja tärkeinä ja olivat tyytyväisiä saadessaan olla mukana tuomassa esille omia näkemyksiään koulutuksen kehittämiseksi. Yksikin haastateltava totesi seuraavaa: ”30-vuotisen työurani aikana olet ensimmäinen, joka kysyy minulta näkemyksiäni koulutuksen kehittämiseksi”.

7.3 Haastatteluiden yhteenveto teemoittain

7.3.1 Ammatillisten valmiuksien kehittäminen

Aihe oli laaja ja tästä heräsi erittäin paljon keskustelua. Työnantajien keskeinen viesti oli yksinkertainen: opiskelijoilla on keskimäärin työharjoitteluun tultaessa liian vähän kokemusta työkalujen käytöstä, ja monesti tekninen ymmärrys pienkoneiden ja niiden toiminnasta on jäänyt monella liian teoreettiselle tasolle. Fysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden ymmärtäminen tai teknisten ongelmien ratkaisutaidot ovat myös keskeisiä kehittämiskohteita työelämän edustajien mielestä. Moni työnantajista ihmetteli myös suuresti, minkä takia jotkut nuoret ovat hakeutuneet tekniselle alalle, jos kiinnostus tekniikkaa kohtaan on olematonta. Tätä kuvaa hyvin yhden työnantajan kommentti: ”Kaikille bensa katku ja halu ”ropata”, ei tule kuitenkaan tule luonnostaan eikä ole osa nuoren elämää vapaa-ajalla, niin miksi he edes ylipäättään ovat hakeutuneet alalle?” Enemmistö haastatteluista elinkeinoelämän edustajista ehdottivat käytännönläheisen oppimisen lisäämistä. Enemmistön kommentti asiaan oli ”ettei tätä ammattia opi kuin tekemällä”. Kommentti, joka myös toistui haastatteluissa, kuului: ”Oppilaiden osaamisen välillä on suuria eroja.”

7.3.2 Teoriaopetuksen kehittäminen

Teoriaan pohjautuva tietous pienkoneiden rakenteista ja niiden toimintaperiaatteista oli työnantajien mukaan yleisesti tyydyttävällä tasolla. Työnantajien edustajat eivät halunneet lähteä keskustelemaan sisällöistä, joita Keudassa oppilaille opetetaan, mutta kaikki olivat kiinnostuneita kuulemaan, mitä teoriaopetuksen sisältö on. Oppilaat osaavat työnantajien edustajien mielestä kohtalaisesti teoriassa asioita, kuten koneen tai laitteen toimintaperiaatteen sekä osien nimiä sekä huolto ja korjaustyöt onnistuvat avustaen hyvin, mutta moni työnantaja totesi, että ”nuorten itseluottamus omiin ammattialan kykyihin

voisi olla keskimäärin parempi”. Yksikin kommentti kokeneelta työnantajan edustajalta kertoo hyvin asian: ”Oppilaat eivät luota omiin tietoihin ja taitoihin tarpeeksi, ja se tekee monesta nuoresta varovaisen ja aran.” Kommenttina tähän myös toisen työnantajan toteamus: ”Moni nuori ei uskalla ottaa kunnolla vastuuta tekemisistään, ja pelätään liikaa virheitä, ettei mitään vaan menisi rikki.” Monen työnantajan suusta tuli kehitysideoita teoreettisten oppiaineiden käytännönläheistämiseksi. Toivottiin, että teoriaopetus vietäisiin mahdollisimman käytännönläheiseksi ja sen opetuksessa painotettaisiin ammattialaan liittyvää käytännöllisyyttä, aina kun se olisi mahdollista. Pienkonekorjauksessa törmätään jatkuvasti mm. ruostumisesta ja hapettumisesta johtuviin ongelmiin, joten fyysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden tuntemisessa ja ymmärtämisessä käytännön työssä, on myös työnantajien mielestä oppilailta kehitettävää. Työelämän edustajien mielestä mm. kädentaitojen kehittymistä sekä fyysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden tuntemusta lisäisi merkittävästi käytännön läheisempi teoriaopetus.

7.3.3 Työelämävalmiuksien kehittäminen

Teema oli ylivoimaisesti suurin keskustelua herättänyt aihe kaikkien elinkeinoelämän edustajien kanssa. Työelämävalmiudet herättivät selvästi eniten keskustelua, tunteita, mielipiteitä ja kehitysideoita. Keskeinen viesti jokaisella työelämän edustajalla oli selkeä. Yleisesti oppilaiden fyysinen jaksaminen on välttävällä tasolla. Teema herätti selvästi eniten myös tunteita ja monesti keskustelut muiden teemojen sisällä ajautuivat tähän monesti tähän työelämävalmiuksien teemaan aivan itsestään. Hyvin monet asiat teemojen sisällä liittyvät keskeisesti oppilaiden elämänhallinta taitoihin, joka on keskeinen asia myös työelämävalmiuksien kehittymisen keskiössä. Elämänhallintaan liittyviä kommentteja tuli runsaasti, mutta tässä niistä muutamia: ”Oppilaan jaksaminen oli niin huonoa, että melkein joka päivä jouduin keskustelemaan nukkumisen ja syömisen tärkeydestä.” Toinen kommentti samaan asiaan: ”Oppilas ei koskaan halunnut syödä tarjoamaani ilmaista lounasta, vaan mieluummin kävi kaupassa ostamassa patongin ja energiajuomaa. Ihmettelen, kuinka hän jaksoi sitä päivästä toiseen ja viikosta toiseen.”

Toinen asia, joka suurelle osalle työnantajien edustajista nousi esille, oli somemaailma ja kännykän runsas käyttö. Tähän teemaan liittyviä kommentteja elinkeinoelämän edustajilta tuli monia, kuten: ”Monet oppilaat kaivavat aina ensimmäiseksi kännykän esiin, kun hommassa tulee joku ongelma, vaikka hän olisi voinut tulla kysymään, miten hommaa jatketaan.” Toinen kommentti samaan asiaan liittyen: ”Kännykkää osataan käyttää hyvin, mutta oma-aloitteisuuteen ei osata panostaa.”

Yksi positiivinen kommentti, jonka haluan myös tuoda esille nuorten kännykän käytöstä, kuului: ”Oppilas olikin jo selvittänyt asian netistä, ennen kuin ehdin tulla neuvomaan häntä asiassa, joten siinä mielessä älykännykät ovat kyllä hyviä, ja niillä saa myös otettua kuvia, niin ei tarvitse muistaa aina kaikkea.”

Yleisesti voin todeta, että tämän teeman keskustelun keskiössä olivat asiat, jotka liittyivät usein elämänhallintataitoihin, nukkumiseen sekä yleensä oppilaan jaksamiseen. Huomautettavaa tuli myös oppilaiden poissaoloilmoituksista, aamuisista myöhästymisistä sekä niiden ilmoittamatta jättämisestä. Työnantajien toiveena ja ehdotuksena oli, että koululla keskityttäisiin enemmän esim. myöhästelyyn ja siihen puututtaisiin voimakkaammin. Toinen asia, josta sain kaikilta ehdotuksia, oli työpäivien pituudesta puhuminen ja siihen liittyen, miten paljon työpäivän aikana kuuluu tehdä töitä. Tärkeänä asiana koettiin myös, että oppilaita tulisi neuvoa unen ja ravinnon välttämättömyydestä työelämässä jaksamiseksi.

Teemassa nousi esille myös korjaamon asiakaspalvelutilanteiden kehittäminen. Yksi asia, joka nousi esille myös tästä teemasta, oli mielipide nuorten vuorovaikutustaidoista. Vuorovaikutustaidot koettiin välttäviksi ja haastateltujen mukaan nuoret eivät osaa kovin hyvin ilmaista itseään kirjallisesti tai suullisesti. Työmääräykselle tekemien työsuoritteiden kirjaaminen ja niiden kuvaaminen suullisesti, niin että työnjohtajalle välittyisi selkeä kuva tehdyistä töistä koettiin haasteelliseksi. Tämä koettiin tärkeäksi korjaamon prosessien sujuvuuden kannalta, jotta työnjohto ja asiakaspalvelijat osaavat palvella asiakasta oikein, kertoa asiakkaalle asiasta tai tehdä laskun. Nuorille oppilaille on usein myös vaikeaa selviytyä asiakaspalvelutilanteista joko kasvotusten tai puhelimitse asiakkaan kanssa. Työnantajien edustajilta tuli kehitysehdotuksia korjaamon ja varaosien toimintaan liittyvien prosessien opiskelusta sekä asentajin asiakaspalvelutilanteiden läpikäymisestä koululla ennen työharjoittelujaksoja.

7.3.4 Työssäoppimisjakson kehittäminen

Työnantajilta tuli paljon hyvää palautetta työssäoppimisjakson kehittämisestä, ja keskustelu oli rikasta. Kaikilla työnantajilla oli selkeä näkemys siitä, ettei opiskelijaa pidä pakottaa työssäoppimisjaksolle, jos ammatillisessa osaamisessa tai työelämänvalmiuksissa on paljon puutteita. Työnantajien mielestä edellä mainitut asiat vaikuttavat selkeästi oppilaan motivaation ja jaksamiseen työssäoppimisjaksolla, koska oppilaan itseluottamus omaan osaamiseen on tärkeässä asemassa työssäoppimisjakson onnistumisessa.

Työnantajien mielipide oli, että oppilaan osaamistason tulisi olla riittävällä, varmistetulla tasolla, jotta hän pystyy mahdollisimman oma-aloitteiseen ja itsenäiseen työskentelyyn, vaikka työskenteleekin yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa. Työssäoppimisen valvontaan oltiin koko lailla tyytyväisiä. Päiväkirjakäytäntöä pidettiin hyvänä ja varsinkin siihen liittyvää toistuvaa kehityskeskustelua. Työssäoppimisjaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toistuvia ja säännöllisiä valvontakäyntejä pidettiin tärkeässä roolissa oppilaan työelämävalmiuksien kehittymisen kannalta. Osa työnantajista toivoi selkeämpää ohjeistusta oppilaan työssäoppimisjaksolle näyttöjen arvioinnista. Näyttöjen arviointikriteereistä tuli myös palautetta muutamalta työnantajalta. Toivottiin, että näyttöjen arviointikriteereitä käytäisiin tarkemmin läpi ennen näyttöjen ottamista ja arviointia, jotta arviointipäätöksien oikeellisuudesta jäisi työnantajalle selkeämpi ja luottavaisempi olo tilaisuuden päätyttyä.

8 Teemahaastatteluiden tulosten pohdintaa ja johtopäätöksiä

8.1 Yleistä

Kun lokakuun 2020 lopussa otin yhteyttä paikallisiin pienkonealan yrityksiin kysyäkseni tutkimushankkeeni teemahaastatteluun osallistumisesta, olin positiivisesti yllätynyt. Kaikki pitivät aiheitani erittäin tärkeänä ja asiaan suhtauduttiin sen vaatimalla vakavuudella. Valitsemani teemat olivat työelämän edustajien mielestä erityisen ajankohtaisia. Teemat oli mietitty suhteessa omiin kokemuksiini opettaja sekä näkökulmastani oppilaiden haasteista koulunkäynnistä, opetustuloksista ja työssäoppimisjaksojen tuloksista. Haastattelut suoritettiin vallitsevien olosuhteiden takia kaikki puhelinhaastatteluna, mikä ei mielestäni vaikuttanut kuitenkaan lopputulokseen vaan ehkä jopa päinvastoin.

Käytimme jokaisen haastateltavan kanssa runsaasti aikaa kaikkiin teemoihin. Valtaosa työnantajista halusi haastattelun tehtävän työajan ulkopuolella, koska suurin osan haastateltavista olivat yksityisyrittäjiä. Haastatteluajankohdalla oli positiivinen vaikutus sekä haastateltaviin että itse haastatteluun tilaisuutena. Haastateltavista oli aistittavissa yhtä aikaa rentoutuneisuutta sekä tiettyä innokkuutta, joka vaikutti teemojen huolelliseen läpikäymiseen ja erittäin hyvään vuoropuheluun. Haastatteluihin käytetty aika näkyi erittäin laajana haastattelumateriaalina. Haastattelumateriaalin tallennuksen käytettiin puhelun tallennussovellusta ja materiaalin läpikäymiseen kului yllättävän paljon aikaa. Tutkitustulosten tulokinnassa pitää ottaa huomioon muutama olennainen asia.

Eri teemojen välillä on tärkeää huomata, kuinka esimerkiksi tunteet voivat vaikuttaa haastattelijan näkökulmaan asiasta. Selvästi eniten tunnekuohuntaa ja kritiikkiä esiintyi työelämätaitojen teeman osa-alueella. Työssäoppimisjaksot ovat työnantajalle iso panostus oppilaaseen, ja tällöin työnantajat eivät katso hyvällä oppilaan puutteita tällä osa-alueella. Oppilaitoksen toimintaa määrittävät monet säädökset, määräykset ja lait, kun taas työnantajat katsovat monesti asiaa vain omasta näkökulmastaan eikä heillä välttämättä ole tarkkaa kokonaiskuvaa oppilaitoksen vastuusta ja velvoitteista yhteiskunnallisena toimijana ja nuorten kasvamisen tukijana.

8.2 Kehitysideat teemoittain

8.2.1 Ammatillisten valmiuksien ja teoriaopetuksen kehittäminen

Työnantajien edustajien mielestä ammatillisten valmiuksien kehittämiseksi on tärkeää harkita käytännön läheistä opetusmuotoa, jossa kädentaitojen kehittymisellä on painoarvoa ja teoriaopetusta tulisi viedä lähemmäs käytännön työtehtäviä. Nämä asiat ovat keskiössä, kun puhutaan kokonaisvaltaisesta oppimisprosessista. Haastatteluissa tuli esille, työelämän selkeä toive oli lisätä käytännön työskentelyä, jotta kädentaidot kehittyisivät ja tekninen ymmärrys kehittyisi.

Teoria ja työsaliovetustuntien uudelleen suunnittelu ja toteutus on tässä keskeisessä roolissa. Tulevaisuudessa tullaan lisäämään käytännön läheistä oppimista ja opiskelua, johon yhdistetään teoriaopetus mahdollisimman hyvin integroituna. Oppilaat ovat itsekin monesti sanoneet, että mielekkäämpää on oppia asioita tekemällä, kuin teoriatunneilla istumalla. Olen havainnut luokkaopetuksen olevan vaikeaa, koska oppilaat eivät jaksu keskittyä pitkiä jaksoja, minkä lisäksi myös muistamisessa monilla oppilailta tuntuu olevan puutteita. Olen oman kokemuksen kautta huomannut, etteivät nuoret miellä teoriatunteja tärkeiksi, vaan aina pitäisi päästä tekemään käsillään jotain. Teorian vieminen työsaliiin ja yhdistämällä ne käytännönläheisiin harjoitteisiin ja asiakastöihin lisää varmasti oppilaiden tunnetta mielekkäämmästä opiskelusta. Oppilaiden motivoiminen arjen keskellä on välillä turhauttavan vaikeaa. Oman kokemukseni pohjalta olen havainnut, että oppilasta on vaikea motivoida tekemään asiakastöitä viikosta toiseen.

Erittäin hyvänä motivointi keinona ja opintojen monipuolistajana pidän pienkoneisiin liittyvä harrastustoiminta. Lähimmälle esimiehelleni on esitelty projektioppimismalli, jossa

tullaan kokeilemaan pienkoneisiin liittyvän moottoriurheilutoiminnan harrastamisen yhtenä osana ammatillista opiskelua. Oppilaiden motivaation lisäämiseksi tullaan kokeilemaan mopojen ja istuttavien ruohonleikkureiden kestävyysajoihin liittyvää harrastus- ja kilpailutoimintaa. Tällä pyritään lisäämään mielekästä oppimista tekniikkaa ja pienkoneita kohtaan. Moottoriurheilussa törmätään usein teknisiin ongelmiin ja niiden ratkaisemiseksi kilpailutilanteissa vaaditaan nopeaa teknistä päättelykykyä.

Monesti ratkaisujen keksimiseen vaaditaan myös fyysikaalisten ja kemiallisten ilmiöiden ymmärtämistä käytännössä tilanteissa. Uskon että harrastus- ja kilpailutilanteet voivat olla upeita oppimiskokemuksia monille opiskelijoille. Uskon yhdessä koettujen tilanteiden luovan myös yhteenkuuluvuuden tunnetta, ryhmäyttävän luokkaa entisestä tiiviimmäksi sekä lisäävän vuorovaikutustaitoja. Mopojen ja istuttavien ruohonleikkureiden kestävyysajoihin liittyvää toimintaa toteutetaan valinnaisena tutkinnonosana, kausi- ja projektiluontoisesti. Mielekkääseen oppimiseen liittyvää opiskelua lisäämällä saadaan tutkimusten mukaan aikaan elinikäistä oppimista aikaan paremmin kuin esim. ulkoa opettajien asioiden kohdalla. [Novak & Åhlberg 2002: 29–30.]

8.2.2 Työelämävalmiuksien kehittäminen

Kaikista teemoista suurimman huolen työnantajilta sai oppilaiden työelämävalmiudet. Suurimmalla osalla haastatelluista oli samansuuntainen näkemys, ettei oma-aloitteisuus, ahkeruus ja työaikojen noudattaminen ole kaikilla oppilailla riittävällä tasolla. Työelämävalmiuksien kehittämiseksi tulemme jatkossa tekemään tiiviimpää yhteistyötä kodin, oppilashuollon ja oppilaan kanssa. Olen tehnyt usean vuoden ajalta itse havaintoja, kuinka suurella osalla oppilaistamme elämänhallinnalliset ongelmat johtuvat monesti samoista asioista ja niillä on merkittävät vaikutukset opintojen etenemiseen. Kodin ja oppilashuollon kanssa tehtävä tiiviimpi yhteistyö on tärkeässä roolissa, jotta oppilaat saadaan ymmärtämään elämänhallinnan tärkeys opintojen etenemisessä. Riittävään unen määrään, säännöllisiin ruokailuihin ja liikunnallisiin elämäntapoihin tullaan myös ammatillisissa opinnoissa jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota. Painotamme elämänhallintataitojen tärkeyttä, kun teemme kuljettajavalintoja moottoriurheilutoiminnan puitteissa, joten uskon tämän lisäävän oppilaittemme motivaatiota kehittyä myös tällä saralla.

Työntajien edustajat toivoivat myös vuorovaikutustaitojen, asiakaspalvelutilanteiden sekä korjaamoprosessien läpikäymistä ja opiskelua kouluympäristössä. Tähän luomme ratkaisun, jossa lisäämme oppilaiden sitouttamista asiakaspalvelutehtäviimme. Teemme työsaliin oppilaille oman asiakaspalvelupisteen, jossa oppilaat itse pääsevät harjoittelemaan mm. työn vastaanottoa ja luovuttamista sekä kaikkia korjaamon prosesseja mitä asiakaspalveluun yhdistyy. Uskon tämän auttavan vuorovaikutustaitojen tai asiakaspalvelutilanteiden kehittymiseen sekä korjaamoprosessien kokonaisvaltaisempaan ymmärtämiseen.

8.2.3 Työssäoppimisjakson kehittäminen

Työnantajilta saadun palautteen mukaan työssäoppimisjakson kehityskohteista selvästi keskeisimmäksi ja tärkeimmäksi asiaksi nousi huoli oppilaissa, joilla on hankaluuksia työssäoppimisjaksoissa. Oppilaat, jotka haluavat työssäoppimisjaksoille ja pärjäävät niillä hienosti, ovat myös niitä, jotka tulevat toimeen vähemmällä opettajan tuella koululla tapahtuvassa opetuksessa. Suurimmat haasteet olen huomannut olevan niillä, joiden itseluottamuksensa omiin taitoihin vaatii lisää onnistumisen kokemuksia. Nämä oppilaat ovat usein toisen vuosiluokan oppilaita, joille on suunniteltu kevätlukukauden ajaksi 4 kk:n työssäoppimisjakso, ja monesti myös niitä, joilla on erityisintuen tarpeita.

Kehitysideana tulemme tarjoamaan heille turvallinen työharjoitteluympäristö ja työssäoppimisjakso sekä kesätyöpaikka, joilla koen työssäoppimisen haasteiden olevan suurimmat. Ensisijaisesti toisen vuosiluokan oppilaille järjestetään tilaisuus työssäoppimiseen oman kesäkorjaamomme kautta, mutta kesätyötä pyritään järjestämään myös muillekin oppilaille mahdollisuuksien mukaan. Kesäkorjaamo toimintaa tullaan pyörittämään kesä-heinäkuun ajan Keudan toimitiloissa henkilökunnan toimesta. Oppilaat työllistää Keudan osuuskunta Yrittämö. Oppilaat pääsevät näin oppimaan työelämän sääntöjä 2 kk ajan rauhallisessa ja kiireettömässä työympäristössä, vailla isoja suorituspaineita.

Oikealla henkilökunnan tuella sekä yksinkertaisia huolto- ja korjaustöitä tekemällä heille saadaan onnistumisen kokemuksia ja tarvittavaa itseluottamusta suoritua haasteista. Työmyyntituloista oppilaille maksetaan palkka henkilökohtaisen kokonaisyntiprovisiion kanssa, joka osaltaan lisää motivaatiota päivittäiseen tekemiseen. Oppilas saa turvallisen ja motivoivan, palkallisen työssäoppimisjakson, jonka aikana kertyy paljon lisää tarvittavia kädentaitoja ja monipuolisesti osaamista erilaisista huolto- ja korjaustöistä sekä kokemuksia työelämästä ja sen vaatimuksista.

Lisäksi otamme lähiaikoina Keudassa käyttöön oppilaiden osaamispassin nimeltä Workseed. Osaamispassiin oppilas merkitsee tekemänsä työt ja oppimansa asiansa. Opettaja yhdessä oppilaan kanssa vertaa suoritettuja töitä ja niistä opittuja asioita asiansyhteyteen liittyvän tutkinnonosan ammattitaitovaatimuksen ja vuorovaikutuksessa yhdessä oppilaan kanssa opettaja arvioi oppilaan osaamista. Visuaalisella ja ymmärrettävällä osaamispassityökalulla saamme luotua oppilaalle ymmärryksen oppilaan reaalisuudesta, jonka uskoisin osaltaan myös auttavan oppilasta työelämäjaksoilla pärjäämisessä.

Työssäoppimisjaksojen valvonnan kehittämisessä en näe suuria puutteita. Opiskeltuani muutama vuosi sitten ammatilliseksi opettajaksi, tein opintoihin liittyen tutkimustyön työssäoppimisjakson toteuttamismallista, joka pohjautui kirjallisuuteen ja tutkittuun tietoon.

[Ruohotie ym. 2000: 19–220.]

Olen siitä lähtien, useamman vuoden ajan, kehittänyt työssäoppimisjaksojen seuranta- ja valvontaprosesseja. Uskon työnantajien hyvän palautteen heijastavan tätä kehitystyötäni. Osa työnantajista toivoi selkeämpää ohjeistusta oppilaan työssäoppimisjaksolle liittyen näyttöjen arviointikriteereihin. Toivottiin, että näyttöjen arviointikriteereitä käytäisiin tarkempaa läpi ennen näyttöjen ottamista ja arviointia. Tämän asian kehittämiseksi tullaan jatkossa käymään aina työpaikkaohjaajan ja työnantajan edustajan kanssa läpi arviointiin ja niiden kriteereihin liittyvät asiat. Varmistamalla heidän ymmärtäneen ja osaat arvioinnin kriteerit, vältymme jatkossa epävarmuutta aiheuttavilta tunteilta arviointitilaisuuden jälkeen.

8.3 Yhteenveto ja loppusanat

Haastatteluihin käytettiin paljon aikaa. Sain runsaasti positiivista palautetta kaikilta osallistuneilta, ja heidän mielestään teen tärkeää työtä paikallisen koulutuksen kehittämiseksi. Haastatteluista syntyi selkeä näkemys sekä elinkeinoelämän että oppilaitten osaamisen kehittämisen tarpeista.

Kaikkien teemojen vastaukset olivat kaikilla haastateltavilla samansuuntaisia, ja jälkikäteen ajateltuna haastatteluista 3/5:n jälkeen vastauksista oli jo nähtävissä samansuuntainen lopputulos kuin kaikista vastauksista yhteensä.

Onnistuin mielestäni löytämään avainasioita ja kehityskohteita koulutuksen kehittämiseksi. Uskon vahvasti moottoriurheiluun keskittyneen projektiopiskelumuodon lisäävän opiskelumotivaatiota, aktivoivan nuoria kehittämään elämänhallintataitojaan sekä lisää osaltaan myös kädentaitojen kehittymistä tavalla. Joka lukukaudelle sijoittuvassa uudessa projektissa tullaan talven ja kevään aikana panostamaan kilpailukaluston rakentamiseen ja kehittämiseen, kun taas kesällä osallistutaan harrastus/kilpailutoimintaa kaikkien halukkaiden kanssa.

Koulun työsaliin rakennettavalla erillisellä asiakaspalvelupisteellä saamme luotua oppilaille loistavan lisäoppimisympäristön, joka auttaa heitä työelämävalmiuksien kehittämisessä. Uskon vahvasti, että koulun omalla kesäkorjaamolla tulee myös olemaan merkittävä rooli nuorten oppiessa työelämän taitoja, mutta ennen kaikkea se auttaa oppilaitamme saamaan positiivisia kokemuksia työelämästä varhaisessa vaiheessa koulutusta.

Toivon että näillä koulutuksen kehittämiseksi tehtävillä muutoksilla tulemme saavuttamme tavoitteet, joita alussa asetin kehityshankkeelleni. Koulutuksemme kehittämiseksi tulemme jatkossakin tekemään tiivistä yhteistyötä paikallisen elinkeinoelämän kanssa, koska työelämän tarpeet ja ennen kaikkea alamme tuotteiden tekniikka kehittyvät jatkuvasti. Koulutuksen järjestäjänä meidän tulee pystyä vastaamaan tähän haasteeseen joka päivä, joten näen yhteiskunnallisesti erittäin tärkeänä tekijänä tiiviin yhteistyön paikallisen elinkeinoelämän kanssa koulutuksemme kehittämiseksi myös tulevaisuudessa.

Kiitos kaikille tutkimukseeni ja kehitystyöhöni osallistuneille paikallisille yrityksille ja elinkeinoelämän edustajille suuresta panoksestanne, jolla edesautoitte saamaan loistavan lopputuloksen kehitystyölleni. Kiitos myös työkavereilleni, jotka olette joutuneet kestämään minua ja minun koulutuksen kehittämisideoitani. Tulevaisuus näyttää tässäkin asiassa suunnan koulutuksemme kehittymiselle, joten kulkekaamme sitä kohti toiveikkaana, muistaen hienon uran tehneen ex-jääkiekkoilijamme Teemu Selänteen joskus lausumat sanat: "Kehitys loppuu tyytyväisyyteen."

Lähteet

Autoalan työlliset toimialoittain. Verkkoaineisto. Autoalan tiedotuskeskus. <https://www.aut.fi/autoala/autoalan_tyolliset_toimialoittain>. Luettu 9.1.2021.

Autoalalta ammatti. Verkkoaineisto. Autoalan tiedotuskeskus. <https://www.aut.fi/autoala/autoalalta_ammatti>. Luettu 9.1.2021.

Autoalan perustutkinto (OPH-2762-2017). Verkkoaineisto. Opetushallitus. <<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/kooste/3397336>> Luettu 9.1.2021.

Keudan autoalan perustutkinto 2018, pienkonekorjaajan tutkinnon rakenne. Verkkoaineisto. Opetushallitus. <<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/amops/155832/osa/209533>> Luettu 9.1.2021.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Novak, Joseph D. & Åhlberg, Mauri. 2002. Tiedon oppiminen, luominen ja käyttö: käsitekartat työvälineinä oppilaitoksissa ja yrityksissä. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Opetushallituksen: Keudan autoalan perustutkintojen rakenteet. eperusteet-palvelu. Verkkoaineisto. Opetushallitus. <<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/amops/155832/osa/209533>>. Luettu 26.12.2020.

Ruohotie, Pekka; Mustonen, Lea & Honka, Juhani. 2000. Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.